

PROJECTES SINGULARS

Col·lectius vulnerables

[Espais
escrits]

Introducció

Integrar els col·lectius vulnerables és un dels reptes de la nostra societat. Cada dia són més els centres culturals que, en el marc dels seus programes, ofereixen una atenció especialitzada a aquests col·lectius. Sensibilitzats en aquesta realitat, massa sovint oculta, des d'Espais Escrits hem volgut fer un treball de prospecció per saber si els centres literaris associats hi treballen. Per aquest motiu, primer, ens vam formar mínimament en el tema per, després, elaborar una enquesta que ens ha permès recollir els resultats que presentem.

En la Jornada Artis. Art per a la inclusió social (abril 2022), es va parlar de la importància de treballar amb col·lectius vulnerables però, sobretot, de com fer-ho. Es va donar especial importància al fet de tenir en compte el col·lectiu diana des de l'origen del projecte i que aquest fos participatiu. També es va valorar la formació prèvia i l'elevat grau de flexibilitat, per anar adaptant el projecte segons les demandes del propi col·lectiu. Va ser amb aquestes premisses que es va elaborar l'enquesta que trobareu en l'annex.

L'enquesta, enviada el juliol del 2022, ha obtingut resposta de dotze institucions de prop d'un centenar que tenim associades. Per tant, els resultats no reflecteixen la totalitat dels projectes dels centres associats, per bé que poden ser significatius.

El 50% dels centres literaris que han respost l'enquesta, no treballa amb col·lectius vulnerables (Càtedra de Patrimoni Literari UdG, Arxiu Maragall, Societat Narcís Oller, Espai Betúlia, Centre de Documentació Salvador Espriu i Museus de Mequinensa), el 8% (Fundació Josep Pla) hi treballa regularment, però sense tenir cap projecte concret. En aquest cas, adapten les activitats segons la demanda del grup. La resta d'associats, el 42%, a més d'adaptar les visites segons el col·lectiu a qui s'adrecen, també compten amb projectes específics i treballen amb un o diversos col·lectius vulnerables (MUHBA, Fundació Jacint Verdaguer, Fundació Miquel Martí i Pol, Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona i Biblioteca Octavi Viader de Sant Feliu de Guíxols).

Els col·lectius a qui s'adrecen són variats, des de refugiats a persones dependents de centre de dia, passant per persones amb diversitat funcional, joves amb problemes mentals i persones amb dificultats de

mobilitat recloses a casa. Només hi ha un col·lectiu que es repeteix, el de les persones amb diversitat funcional.

La Fundació Jacint Verdaguer, per exemple, treballa amb persones dependents d'un centre de dia mitjançant sessions de conversa a partir de textos de Jacint Verdaguer. La Fundació Miquel Martí i Pol, per la seva part, treballa amb persones amb diversitat funcional a través de tallers de poesia creativa. La Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona també treballa amb persones amb diversitat funcional a partir de rutes teatralitzades inclusives i itineraris de fàcil accés i interpretació en llengua de signes. El MUHBA treballa amb refugiats i, per últim, la Biblioteca Octavi Viader té en marxa un projecte de voluntariat que es realitza amb usuaris joves amb problemes de salut mental, en què es proposa als joves fer de voluntaris a la biblioteca per tal d'augmentar la seva autoestima, socialitzar i trencar barreres de reclusió a casa. A més, disposa d'un servei de préstec domiciliari per a persones amb dificultats de mobilitat o tancades a casa.

Tots els projectes són locals, és a dir, es fan amb col·lectius vulnerables propers al centre literari. La majoria són de creació recent; només un dels projectes va néixer fa més de 10 anys i un altre en fa 4; la resta van sorgir fa un any o dos, després de la pandèmia. Els diversos projectes s'han hagut d'anar adaptant a mesura de les demandes dels propis usuaris. Només un no ha tingut en compte el col·lectiu diana des de l'origen del projecte, els altres, sí. Tots els projectes són participatius.

Només un dels projectes és externalitzat (MUHBA), la resta es desenvolupen dins el funcionament ordinari de la institució amb els mateixos professionals del centre. En algunes ocasions ha estat necessari incorporar noves metodologies de treball per fer front a la demanda del col·lectiu i ha calgut formació per part de les persones responsables del projecte. Normalment aquesta formació compta amb la participació activa dels professionals que acompanyen els membres del col·lectiu vulnerable. Només un dels projectes ha requerit de recursos extres per tirar-lo endavant.

Totes les institucions que treballen amb col·lectius vulnerables destaquen la importància del treball en xarxa i d'establir lligams entre institucions i agents diversos. Dues d'elles han signat un conveni de col·laboració.

Conclusió

L'experiència dels diversos centres associats a Espais Escrits que han respost l'enquesta i que treballen amb col·lectius vulnerables és molt positiva, tant per als destinataris com pel valor del propi projecte i la feina feta. Es destaca, doncs, tant els resultats positius vers el col·lectiu diana com l'experiència enriquidora i necessària que s'acaba generant com a comunitat. Quan això es produeix, la tasca del centre literari va molt més enllà de les seves pròpies funcions. És per això que donem a conèixer els resultats de l'enquesta elaborada i enviada l'any 2022 i us animem a tenir en compte la diversitat social en tots els vostres projectes i activitats.

L'objectiu de la xarxa, doncs, és visibilitzar el treball que ja s'està fent entorn col·lectius vulnerables i compartir coneixement.

Projectes concrets per a col·lectius vulnerables

COL·LECTIU A QUI S'ADREÇA	PROJECTE	QUANTS ANYS FA QUE ES PORTA A TERME EL PROJECTE?	HEU HAGUT D'ANAR ADAPTANT EL PROJECTE A MESURA DE LES DEMANDES EXISTENTS?	ESTÉEN COMPTA EL COL·LECTIU DIANA DES DE L'ORIGEN DEL PROJECTE?	ÉS UN PROJECTE PARTICIPATIU?	HA CALGUT INCORPORAR NOUS PERILLS O NOVES METODOLOGIES DE TREBALL? QUINES?	HA CALGUT FORMACIÓ DE LES PERSONES RESPONSABLES DEL PROJECTE I, DE MANERA A TRANSVERSAL, DE TOT L'EQUIP DE LA INSTITUCIÓ?	HAN CALGUT RECURSOS EXTRA PER TIRAR ENDAVANT EL PROJECTE?	SHAN ESTABLERT LLIBRES ENTRES INSTITUCIONS DIVERSES AGENTS? LA IMPORTANCIA DEL TREBALL EN XARXA	COM VALORARIEU L'EXPERIÈNCIA DEL PROJECTE I DE TREBALLAR AMB COL·LECTIUS VULNERABLES?
Persones dependents del centre de dia	Sessió de conversa amb el grup estable del Centre de dia a partir de textos de Jaume Verdaguier. ETV	2	Si	Si	Si	El porta a terme l'equip educatiu / guies del museu	No específicament però s'ha comptat amb la participació activa del centre destinatari, que també són part activa de l'activitat	No	Si	Molt positiva, tant per als destinataris com pel valor de la nostra actuació
Persones amb Diversitat Funcional d'Osona	Amb ADFO, per exemple, fem dos tallers de poesia creativa per crear la campanya de Nadal i de Sant Jordi (es crea el poema que s'estampa a la targeta de les roses i dels lots de Nadal amb l'etiqueta #personasubsupersopos). FMMP	Des del 2018	Si	No	Si			No	Si	Molt positiva
Col·lectiu de cecs	Visites FMMP		Si	No	Si			No	Si	Molt positiva
Síndrome de down	Amb la Minerva Comerça i la seva mare Dolores (amb vincle amb l'AFCS) treballen una visita adaptada, amb Sant Tomàs fem visites adaptades... FMMP		Si	No	Si			No	Si	Molt positiva

COL·LECTIUS VULNERABLES

PROJECTES SINGULARS

ESPais ESCRITS

Esclerosi múltiple	Visites: FMMP		Si	No	Si	Si	No	Si	Molt positiva	
Persones amb diversitat funcional	Des de la Xarxa de Parcs Naturals, oferim programes d'educació ambiental completament adaptats per a escoles d'educació especial (Coneguem els nostres parcs i Viu el parc a l'escola). Igualment, tenim un programa de rutes teatrals-zades inclusives, amb itineraris de fàcil accés i interpretació en llengua de signes, si es requereix. Juntament amb això, en la propera edició del Poesia als parcs, també es facilitarà interpretació a llengua de signes en tots els recitals poètics.		Si, cada vegada anem millorant l'accessibilitat dels nostres projectes i serveis per adaptar-los a les diferents necessitats que puguin presentar les persones usuàries.	Es tenen en compte els diferents col·lectius de persones amb discapacitat per a fer els programes i serveis el més inclusius possibles.	Es compta amb la participació de professionals dins l'àmbit de l'accessibilitat.	Treballem col·laborant amb professionals del sector en els diferents àmbits de la diversitat funcional (cognitiva, visual, motora)	Hi ha hagut formació al llarg del temps de l'equip tècnic de la institució. De fet, la formació, és un dels eixos principals de treball a curt termini.	si	Si, fruit del treball conjunt per l'adaptació dels programes escolars, s'ha formalitzat un conveni de col·laboració amb l'escola d'educació especial Crespínel, de Terrassa.	És una experiència molt enriquidora i necessària.
Joves del CSMIJ (Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil) del Baix Empordà	Projecte de voluntariat que es realitza amb usuaris joves del CSMIJ del Baix Empordà, amb estreta col·laboració de les psicòlogues del Centre, que proposen joves per a fer voluntariat a La Biblioteca per tal d'augmentar la seva autèntica, socialitzar i trencar barreres de reclusió a casa.	1 any i escalf (des de juliol de 2021)	En línies generals, no, però cada voluntariat s'adapta a les necessitats i aptituds de la persona	Si, totalment	Si, amb el CSMIJ i també amb l'Agent de Salut del nostre municipi (per tant a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols)	Si, ha calgut adaptar en algun punt les metodologies de treball a les característiques dels voluntaris, però no massa.	Si, ha calgut assessorament al personal de la Biblioteca per part de les psicòlogues del CSMIJ	No, s'ha dut a terme amb els recursos habituals	Si, amb el CSMIJ i l'Agent de Salut del municipi	Extraordinàriament bona, amb resultats positius per a les persones voluntàries

COL·LECTIUS VULNERABLES

PROJECTES SINGULARS

ESPAIS ESCRITS

<p>Persones amb dificultats de mobilitat o recloses a casa</p>	<p>Servei de préstec domiciliari per a persones vinculades al Servei de Teleassistència de la Creu Roja de la Vall d'Aro. Voluntaris de la Creu Roja recullen a la Biblioteca llibres, revistes, pel·lícules, audiolibres,... que porten en préstec a casa de les persones que sol·liciten aquest Servei.</p>	<p>13 anys</p>	<p>Si, en funció de les necessitats dels usuaris del Servei s'han anat canviant la tipologia de documents que es presten.</p>	<p>Si, totalment</p>	<p>Si, amb la Creu Roja i els seus voluntaris</p>	<p>No ha calgut.</p>	<p>No ha calgut</p>	<p>No ha calgut</p>	<p>Si, amb la Creu Roja</p>	<p>Molt positiva, tot i que la caiguda d'usuaris del servei post-pandèmia ha fet que tornem a intentar (3r intent en 13 anys) doblir-lo a la resta de la ciutadania (no només els que disposen del Servei de teleassistència de la Creu Roja) via altres agents: Serveis socials, treballadors socials i familiars, associacions de gent gran, CAP...</p>
--	---	----------------	---	----------------------	---	----------------------	---------------------	---------------------	-----------------------------	---